

Matti Kurikka

Väsy levoton henki, päättyi vaiherikas elämä. Matti Kurikan seikkailurikas retki yhteiskunnallisten uudistusten valtatie sivupoluilla loppui yhtä äkkiä ja yllättävästi kuin alkoivat milloin mitkään hänen yrityksensä ihmiskunnan olojen parantamiseksi.

Matti Kurikka ei ollut sosialisti siinä merkityksessä kuin nykyaikainen luokkatietoinen työväki tuon sanan käsittää. Hän viime vuosina liikuskeli ja toimi piireissä, joiden jokainen henkäys uhkuu synkkää ja typerää pikkuporvarilista pimitystä. Hän ei ymmärtänyt koskaan eikä koskaan tunnustanut työväen liikkeen peruspohjaa, luokkataistelua.

Tästä huolimatta hänellä on oma sijansa suomalaisen sosialistiliikkeen historian lehdillä. Se tulee hänen osaksensa samalla oikeudella kuin Fourierin, Saint Simonin tai jonkun muun lapsuusaikamme

haaveilijan nimellä on sijansa yleisen sosialismin yleisen historian kirjoissa. Hän oli utopistinen sosialisti, kuten nuo, ja hänen työnsä tulokset samallaiset.

Oli aika, jolloin Matti Kurikan ummi henkilöitti koko Suomen työväenliikettä. Jos hän olisi kuollut vuonna 1898, olisi häntä muistettu Suomen työväenliikkeen tunnustettuna "johtajana", miehenä, joka taisteli eteenpäin ryntäävän työväenluokan ensimmäisissä riveissä ja miehenä, joka tämän taistelun suoritti niin, että kaikki työväenliikkeen vastustajat katsoivat häntä veriviholliseksi.

Hautansa reunalle häntä seurasi muistopuheineen ja kaipaustineen se aines, joka tässä maassa hartaasti heittää työväenliikettä silmiin sillä loalla, jolla aikoinaan Matti Kurikkaa heitti Suomen porvariluokka. Matti Kurikka ei jaksanut kulkea tietä, jolle lähti joukko,

joka hänen herätysluotojensa opastamana viitotti itselleen matkan ja päämäärän.

Ja kuitenkin ei voi sanoa, että Matti Kurikka olisi ollut uskonon niille periaatteille, joiden innostuttamana hän joutui työväenliikkeessämme esittämään lentotähden tapaista osaansa. Päinvastoin. Hän on kuollessaan sama Kurikka, mitä hän oli työväenliikkeemme alkuaikoina. Juopa hänen ja luokkatietoisien työväen välillä ei syntynyt siitä, että Matti Kurikka olisi mennyt meiningeissään taaksepäin, vaan siitä, että joukkomme meni eteenpäin ja hän jäi paikalleen.

Suomen työväenliike, ennen varmaisen työväenpuolueen muodostumista, oli ilmauksissaan jota-kuinkin sitä, mitä Kurikka oli. Se juuri rupesi hieromaan silmiään ja etsimään itseään. Luokkasorron kahleita rikkoon se ensin rikkoi kirkon avulla taotut orjuuskahleet. Taistelu virallisen kirkon pimitysoppia vastaan oli sopusoinnussa Matti Kurikan teosoofisien järkeilyjen kanssa ja sai hänessä voimakkaan tulkin. Taistelu tehdasherroja vastaan, joiin siihen aikaan oli enimmäkseen viikinkiläisiä porhoja, sai hyvän ilmausvälineen Matti Kurikan "heimolais-hengen" tavotteluista. Pyrkimys osuustoiminnalliseen itsensä auttamiseen ja sen mahdollisuuksien rajojen tuntemattomuus auttoi joukkoja innostumaan Matti Kurikan yksiföllismielisiin "ihamesiirtola"-puuhiin. Vaino, jonka alaiseksi hän joutui Työmiehen toimittajana, hyökätessään vihaamiansa viikinkierroja vastaan, jotka isänmaanrakkauden nimessä vetosivat sylkemänsä työväen apuun, teki Kurikasta työväenluokan martyyrin.

Mutta vaikka Suomen silloinen työväki innostuikin hehkuvasil-

mäisen, tuuheatukkaisen profetaansa puheista ja kirjoituksista, silloin kun ne kehottivat sitä taisteluun kirkkoa vastaan ja viikinkierroja vastaan, ja vaikka vielä vuonna 1898 se kukkia kantaen "johtajalleen" vastasi herrojen toimeenpanemaan vainoon, niin se kohta sen jälkeen lähti omille teilleen ja kun ei Matti tullut mukaan, niin se jätti hänet tyyneksi tien oheen.

Vuoden 1898 työväenyhdistysten kokoukseen, jossa perustettiin itsenäinen työväenpuolue, esiintyi Kurikka omalla ohjelmallaan, jossa vastusti luokkajärjestyksiä ja luokkataistelua. Itsensäkasvattamisella ja osuustoiminnallisilla yrityksillä piti lopettaa yhteiskunnallinen sorto. Teosofian esille luomilta astraalitasoilta piti etsiä lohdutusta kärsimyksille ja hengen puhdistumista.

Oli Suomen työväki noissakin ajatuspiireissä aikansa ollut. Mutta tähän mennessä se oli kokemuksesta oppinut tuntemaan todelliset aineelliset voimat, jotka olivat sitä vastassa — ja oman voimansa. Matti Kurikka jäi sivuun kirotun "väärin johtajia", jotka mukana anastivat hänen paimenpaikkansa ja johtivat Mattin omakseen katsoomaansa laumaa luokkataistelun tielle. Turun työväenkokouksen aikana teki Kurikka saman, minkä hän teki Oulun puoluekokouksessa vuonna 1906, jolloin hän jälleen olisi tarjonnut korttitalonsa luokkataistelun tilalle. — hän poistuttuaan kokouksesta julisti perustavansa oman puolueensa ja varmaan odotti työläisjoukkojen tulevan luokseen. Mutta ne eivät tulleet 1898 enempää kuin 1906. Matti jäi yksin pienen ihailijajoukkonsa kanssa.

Lähdettyään näitten seuraamana Australiaan ja sitten Amerikkaan

hän löysi viimeainitusta maasta samallaisella kehitysasteella olevaa väkeä, joka oli hänen ympärillään Suomessa ennen työväenpuolueen perustamista. Hän alotti laulunsa uudestaan, — ja samoilla seurauksilla. Yksilölliseen toimintaan perustuvat puuhansa luuhistuivat luokkayhteiskunnan iskujen alla, joita ei kestä muu kuin luokaksi järjestynyt joukko.

Hän palasi Suomeen kun sieltä alkoivat soida uuden päivän äänet. Hän lapsellisesti uskoi siihen, että hänet otetaan siellä vastaan avoimin sylin, kaivattuna johtajana. Häntä odotti uusi pettymys. Juoppa hänen ja Suomen työväenjärjestöjen välillä oli vuosien varrella kasvanut yhä suuremmaksi. Suurlakon myrskyisien päivien esille kutsuman, vuorostaan heräävän uuden työläisaineksen kantamana hän hetkeksi, — pariksi päiväksi, — kohosi ajan aaltojen harjalle. Mutta häntä ei joukko päästänyt kauemmas kuin herätyshuudon huutajaksi, — kun tuli kysymykseen asioitten käytännöllinen järjestely ja tulevaisuutta sitova menettelytapa, jäi Kurikka jälleen tien oheen, ilman muuta lohdutusta kuin värikkäitä kuvitelmiensa siitä, miten olisi tapahtanut, jos kansa olisi seurannut häntä.

Ja taas tuli Matille eteen uusi johtajatehtävän etsimisen matka Amerikan maille. Ja taas häntä kohtasi sama kuin muutama vuosi aikaisemmin Suomessa. Hän näki kuilun itsensä ja luokkataistelun lähteneitten työläisten välillä yhä kasvaneen. Hänen täytyi tyytyä siihen, että raahasi kokoon rippeitä tänne sirotellusta työväestöstä, jotka eivät jaksaneet kulkea rohkean ja päämäärästä tietoisien luokka-

taistelujoukon kanssa. Ja vaikka näin kokoonsaamansa joukko ei edustanut läheskään edes sitäkään, mitä Matti itse tavoittelei, koetti hän liikuttavalla hartaudella ja väsymättä julistaa heidän keskuudessa samaa laulua, joka vuosikymmenet soi hänen omassa oikullisessa mielessään. Ei häntä lannistanut se, että joukkonsa ei nimeksikään käsittänyt mitä Matti ajoi takaa, ei ymmärtänyt hänen teosofiaansa eikä sointula-oppiaan, kuunteli hänen juttujaan ihanne- siirtoloista ja antoi hänen kirjoittaa niistä, mutta ei avannut pikkuporvarillisen ahneuden siteillä sitomaansa kukkaroa Matin aatteitten toteuttamiselle, kuunteli hänen lennokkaita puheitaan, jotka liitelivät eeteri-ilmoissa ja koetti silloin tällöin tökerösti niistä matkia puhuen jostakin "hienon hienosta aineesta", jossa ihmiskunnan vapaus piilee, tahi vänkäksi Matin utopistisia ihanneavioliittouelmia yöjuoksubengen mukaisiksi "nuorten pakinoiksi". Hänen saattojoukkonsa vilpittömästi innostui vain jälkinäisessä tapauksessa ja siinä, missä Matti särkyneitä jumaliaan surren kiukkuisesti hyökkäsi niiden kimppeun, joiden hän otaksui särkeneen ihannerakennuksensa. Hän ei voinut ymmärtää, että juuripa ne olivat ainoat, jotka eivät vain uneksi luokatonta ja sopusointuista yhteiskuntaa, mutta tekevät kaiken voitavansa sen saavuttamiseksi sillä ainoalla tiellä, joka tuohon päämäärään johtaa. Mutta Matin joukko säästi Matin hyökkäyksiä aivan toisissa tarkoituksissa kuin Matti itse.

Ja siinäpä onkin Matti Kurikan elämän suurin traagillisuus.

S. N.